

OTSUS

19.02.2015 nr 12.2-5/
<DataType_25691588_3_1 />

Hankemenetluse kehtetuks tunnistamiseks

Riigihanke viitenumber	159503
Riigihanke nimetus	Mahtuniversiaali kasutusrendile võtmine
Hankija	Raikküla Kool (registrikood 70002934), Raikküla küla, Raikküla vald, Rapla maakond, kool@raikkylakool.eu
Hankija seaduslik esindaja	Andres Muddi, direktor

RESOLUTSIOON

Tunnistada kehtetuks lihthange viitenumbriga 159503 „Mahtuniversiaali kasutusrendile võtmine“.

VAIDLUSTAMISVIIDE

Käesoleva otsuse peale on võimalik esitada 30 päeva jooksul selle teatavaks tegemisest arvates kaebus halduskohtule halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud tingimustel ja korras.

1. Asjaolud ja menetluse käik

- 1.1. 09.02.2015 esitas Hansarent OÜ (edaspidi Taotleja) Rahandusministeeriumile taotluse (edaspidi Taotlus) seoses Raikküla Kooli (edaspidi Hankija) lihthankega nr 159503 „Mahtuniversiaali kasutusrendile võtmine“ (edaspidi Riigihange). Taotluse kohaselt on Hankija Riigihanke läbiviimisel rikkunud pakkumuste vastavuse kontrollimise ja hindamise korda.
- 1.2. Hankija esitas omapoolse selgituse Taotluses osundatud võimalike rikkumiste kohta 11.02.2015 kirjaga nr 2.-4/10-2.
- 1.3. RHS § 108 lg 1 ja 2 tulenevalt on järelevalvemenetluse käigus hankemenetluse kehtetuks tunnistamine diskretsiooniotsustus. Haldusmenetluse seaduse § 4 kohaselt on kaalutusõigus (diskretsioon) haldusorganile seadusega antud volitus kaaluda otsustuse tegemist või valida erinevate otsustuste vahel. Kaalutusõigust tuleb teostada kooskõlas volituse piiride, kaalutusõiguse eesmärgi ja õiguse üldpõhimõtetega, arvestades olulisi asjaolusid ning kaaludes põhjendatud huve. Seega peab järelevalveasutus lisaks

avalikele huvidele, mis on suunatud hankemenetluse objektiivse seaduslikkuse tagamisele, arvestama ka kolmandate isikute õiguste ja õiguspärase ootusega.

2. Menetlusosaliste seletused

- 2.1. Hankija esitas oma seisukoha otsuse projekti osas 17.02.2015 kirjaga nr 3.-5/10-2, milles nõustus Rahandusministeeriumi seisukohaga ja tuvastatud rikkumistega.
- 2.2. Riigihanke edukaks tunnistatud pakkumuse esitanud Silberauto Eesti AS tähtjaks (17.07.2015) omapoolseid selgitusi ja vastuväiteid ei esitanud.

3. Rahandusministeeriumi põhjendused

- 3.1. Olles põhjalikult tutvunud Riigihanke alusdokumentide, Hankija selgitustega ning hinnates kõiki tuvastatud asjaolusid kogumis ja nende vastastikusel seoses, leiab Rahandusministeerium, et Hankija on Riigihanke hindamiskriteeriumite kehtestamisel ning pakkumuste vastavuse kontrollimisel ja hindamisel rikkunud RHSi ning arvestades rikkumiste ulatust ei ole võimalik rikkumist kõrvaldada ja hankemenetlust jätkata.
- 3.2. RHSi sätete rikkumise tuvastamisel lasub Rahandusministeeriumil riiklikku järelevalvet teostava valitsusasutusena kohustus kaaluda RHS § 108 lg 1, 2 või 7 alusel hankemenetluse kehtetuks tunnistamist või hankijale rikkumise lõpetamiseks ettekirjutuse tegemist. Järelevalvemenetluses ei ole ilmnunud asjaolusid, mis tingiksid RHS § 108 lg 1 alusel hankemenetluse kehtetuks tunnistamise. Samas on järelevalvemenetluses tuvastatud rikkumisi, mis annavad aluse RHS § 108 lg 2 kohaldamiseks
- 3.3. RHS § 18² lg 4 sätestab, et hankija võib lihthanke korraldamiseks kehtestada lihthanke dokumendi, lähtudes hankelepingu esemeks olevatest asjadest, teenustest või ehitustöödest. Lihthanke dokumendi koostamisel lähtub hankija RHS §s 24, § 31 lg 2–5 ja 8, § 32 ja 33, § 38 lg 1–3¹ ja 5, § 39–41, § 47–50 sätestatust või mõnest neist. Kui hankija ei kehtesta lihthanke dokumendi, lähtub hankija lihthanke korraldamisel riigihanke üldpõhimõtetest.
- 3.4. Riigihangete registrist nähtub, et Hankija on Riigihanke läbiviimisel koostanud tehnilise kirjelduse, kvalifitseerimistingimused, vastavustingimused, pakkumuse maksumuse vormi ning pakkumuste hindamise kriteeriumid.

Riigihanke hanketeate (edaspidi HT) osa IV punkti 2.1 kohaselt on pakkumuste hindamise kriteeriumiks majanduslik soodsus. Pakkumuse hindamise kriteeriumite kohaselt on majandusliku soodsuse kriteeriumid ja osakaalud järgimised: maksumus (50%), turvalisus (25%) ja kütuse kulu (25%). Seda, kuidas vastavate näitajate alusel pakkumustele majandusliku soodsuse väärtuspunkte antakse HTst ega hankedokumentidest (edaspidi HD) ei selgu.

Kui pakkumuse maksumuse osas võib eeldada, et pakkumustele omistatakse väärtuspunkte proportsionaalsuse alusel selliselt, et madalaim maksumus saab enim punkte ja järgmised proportsionaalselt vähem, siis teiste näitajate osas sellist järeldust teha ei saa.

HTs ega HDs ei ole pakkumuste hindamise meetodikat lahti seletatud ning seetõttu ei ole selge, kuidas pakkuja pakkumusi hindas ja neile hindamiskriteeriumite järgi punkte omistas.

- 3.5. RHS § 3 p 1, 2 ja 3 kohaselt on hankija kohustatud järgima järgmisi põhimõtteid: 1) kasutada rahalisi vahendeid säästlikult ja otstarbekalt ning saavutada riigihanke eesmärk mõistliku hinnaga, tagades konkurentsi korral erinevate pakkumuste võrdlemise teel parima võimaliku hinna ja kvaliteedi suhte; 2) tagada riigihanke läbipaistvus ja kontrollitavus; 3) kohelda kõiki isikuid, kelle elu- või asukoht on Eestis, mõnes muus Euroopa Liidu liikmesriigis, muus Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriigis või Maailma Kaubandusorganisatsiooni riigihankelepinguga (*Government Procurement Agreement – GPA*) ühinenud riigis, võrdselt ja mittediskrimineerivalt ning jälgida, et kõik isikutele

seatavad piirangud ja kriteeriumid oleksid riigihanke eesmärgi suhtes proportsionaalsed, asjakohased ja põhjendatud.

- 3.6.** Jättes HTs ja HDs selgitamata pakkumuste hindamise kriteeriumite kohaldamise meetodika, on Hankija rikkunud RHS § 3 p 1-3 sätestatud riigihanke korraldamise üldpõhimõtteid.

Ebaselgete hindamiskriteeriumite kehtestamisel ei ole võimalik garanteerida, et pakkujad saavad üheselt aru, milliseid näitajaid ja mil viisil nende pakkumusest hinnatakse ning seeläbi ei ole tagatud parima hinna ja kvaliteedi suhtega pakkumuse väljaselgitamine. Lisaks ei taga Hankija selline tegutsemine pakkujate võrdse kohtlemise põhimõtte järgimist, kuna ebaselgete tingimuste puhul ei ole selge, kas pakkujad saavad esitatud tingimustest ühtemoodi aru ja lähtuvad pakkumuste koostamisel ja esitamisel samadest eeldustest.

Enim riivab ebaselgete tingimuste kehtestamine riigihanke läbipaistvuse ja kontrollitavuse nõuet. Kui HTs ja HDs sätestatud tingimused on ebaselged, ei ole võimalik kontrollida ka esitatud tingimuste täitmist ning ka Hankija tegevust tingimuste täitmise kontrollimisel. Riigihanke läbipaistvuse eesmärgiks on ausa turusituatsiooni loomine läbi Hankija selge ja kontrollitava tegevuse. Olukorras, kus ei ole selge, kuidas Hankija mingeid tingimusi kontrollib või millist meetodit pakkumuste hindamiseks kasutab, et ole tagatud ka Riigihanke läbipaistvus ja kontrollitavus. Ka Tallinna Ringkonnakohus on otsuse nr 3-08-85 punktis 19 leidnud, et kui pakkumiste hindamine ei ole läbipaistev ega kontrollitav, ei ole reeglina võimalik veenduda ka selles, et saavutatud on parim võimalik hinna ja kvaliteedi suhe.

- 3.7.** Lisaks ebaselgetele pakkumuse hindamise kriteeriumitele, on ebaselge ka Hankija tegevus pakkumuste vastavuse kontrollimisel ja hindamisel.

- 3.8.** Hankija on 03.02.2015 pakkumuste vastavuse protokollis tagasi lükanud Autospirit Tartu OÜ, Rentest AS ja Hansarent OÜ poolt esitatud pakkumused. Pakkumuste tagasilükkamist on Hankija põhjendanud järgmiselt:

- 1) Autospirit Tartu OÜ - Vastas tehnilistele nõuetele kuid valik tehti hinna järgi, välistasime kõrgeima ja madalamad hinnad. Kõrgeim pakutavatest hindadest.
- 2) Rentest AS - Üks madalaimatest hindadest. Vastas tehnilistele tingimustele. Hindamisel jätsime kõrvale kõrgeimad ja madalaimad hinnad.
- 3) Hansarent OÜ - Vastas tehnilistele tingimustele kuid hindamisel välistasime madalamad hinnad. Hindamisel välistasime madalaimad ja kõrgeimad hinnapakumused.

RHS § 47 lg 1 kohaselt kontrollib hankija kvalifitseeritud pakkujate esitatud ja RHS § 46 sätestatud korras avatud pakkumuste vastavust hanketeates ja hankedokumentides ning juhul, kui hankija teeb käesolevas seaduses sätestatud korras eraldi pakkumuse esitamise ettepaneku, selles ettepanekus esitatud tingimustele, ja teeb põhjendatud kirjaliku otsuse pakkumuste vastavaks tunnistamise või tagasilükkamise kohta. sama paragrahvi teise lõike kohaselt lükkab hankija pakkumuse tagasi, kui see ei vasta hanketeates või hankedokumentides esitatud tingimustele.

HTs ja HDs pakkumuste tagasilükkamise aluseid ette nähtud ei olnud. Pakkumuse vastavustingimused sätestasid vaid, et pakkumus tuli esitada lähtudes tehnilises kirjelduses esitatud nõuetest. Seega puudus Hankijal alus pakkumuste tagasilükkamiseks põhjusel, et soovis hindamisel välistada madalaimad ja kõrgeimad hinnapakumused. Lisaks ei ole Hankija põhjendanud, miks sooviti välistada madalaimad ja kõrgeimad hinnapakumused ega viidanud, millisel alusel viidatud otsus põhines.

Selliselt tegutsedes on Hankija sisuliselt ilma ühegi põhjenduse ja seadusliku aluseta otsustanud hankemenetlusest välistada kolme pakkuja pakkumused.

- 3.9.** Pakkumuste hindamisel on Hankija hinnanud ainsana vastavaks tunnistatud Silberauto Eesti AS pakkumust. 03.02.2015 pakkumuse hindamise protokollis on pakkumuse edukaks tunnistamise selgitusena märgitud, et pakkumus vastab tehnilistele tingimustele

ja maksumus jääb kõrgeima ja madalaima pakkumuse vahele. Protokollist lisast nähtub, et Hankija on pakkumusele omistanud punkte järgmiselt: 1) turvalisus – 25 punkti; 2) vähim kütuse kulu – 25 punkti; 3) maksumus – 50 punkti.

Samas ei nähtu protokollist selgitusi, miks pakkumus iga kriteeriumi osas just vastava punktisumma sai ja milliseid näitajaid pakkumuse hindamisel arvesse võeti.

- 3.10.** Rahandusministeeriumile 10.02.2015 esitatud selgitustes täpsustas Hankija järgmist: „Telefonivestluses pakkujatega selgus, et mahtuniversaalide põhivarustuse hulka kuuluvad kõik meie poolt esitatud turvanõuded, samuti on diiselsõidukite kütusekulu meie poolt esitatud nõuete (kuni kuus l/100km) piires täiesti tavapärane. Hindamisel kasutasime kriteeriumiteks 50% hind, 25% turvalisus, 25% kütusekulu. Seega pidime otsuse langetama hinna põhjal. Hindade puhul välistasime kõige kallima Autospirit Tartu 17916.67 (km-ga 21500) (kokkuhoid) ja kaks madalamat Hansarent OÜ 12601.70 (km-ga 15122.04) ning Rentest AS 11989.- (km-ga 14387.17).

Meie poolt esitatud tehniline kirjeldus oli kõikidele pakkujatele kättesaadav ja arusaadav. Kõik pakkujad esitasid vastavalt tingimustele oma pakkumuse, mida sai hinnata iga vastava punkti alusel. Kõigil pakkujatel olid nõutud tingimused täidetud. Vastatud oli kas tabeli kujul või vabas vormis. Hinna puhul välistasime kõige kõrgema ja kaks madalamat pakkumust. Sama selgituse on saanud ka Hansarent OÜ esindaja. Vähim ei ole alati riigile kõige kasulik. Samas ei alahinda ma kuidagi automarke, mis olid vähima hinnaga pakkumustes. Nagu eelpool öeldud oli Hansarent OÜ pakkumus ligikaudu 700 € kõrgem, kui madalaima pakkumuse esitaja samas pakuti sama marki ja tähistusega sõidukit.“

Viidatud selgituses ei nähtu aga mis põhjusel ja millisel alusel on Hankija välistanud pakkumuste tagasilükkamise teel Autospirit Tartu OÜ, Rentest AS ja Hansarent OÜ poolt esitatud pakkumused.

4. Järelevalvemenetluse kokkuvõte

- 4.1.** RHS § 108 lg 2 kohaselt võib Rahandusministeerium teha RHS § 108 lg 1 nimetatud otsuse lisaks RHS § 108 lg 1 sätestatule ka siis, kui hankija rikub hankemenetluse käigus riigihangete seadust ja ilmnevad asjaolud, mis ei võimalda kõiki asjaolusid arvestades hankemenetlust jätkata.
- 4.2.** Kokkuvõtvalt nähtub eeltoodust, et Hankija tegevus Riigihanke läbiviimisel ei ole olnud kooskõlas RHSiga. Hankija poolt HTs ja HDs määratud pakkumuste hindamise kriteeriumid ei ole selged ja üheselt mõistetavad ning ei võimalda pakkumuste objektiivset hindamist ning pakkujate võrdset kohtlemist. Samuti on RHSiga vastuolus Hankija tegevus pakkumuste vastavuse kontrollimisel ja hindamisel. Hankija ei ole otsuste tegemisel lähtunud RHSis, HTs ja HDs sätestatud nõuetest. Lisaks ei ole Hankija oma otsustes esitanud sisulisi põhjendusi ja õiguslikke aluseid, millest Hankija oma otsuste tegemisel lähtus. Seeläbi ei ole Hankija taganud RHS § 3 p 1-3 sätestatud riigihanke korraldamise üldpõhimõtetest kinnipidamist.
- 4.3.** Võttes arvesse, et Riigihanke pakkumuste esitamise tähtaeg (28.01.2015) on tänaseks möödunud ning esitatud pakkumused on avatud, ei ole enam võimalik enam HTs ja HDs muudatusi teha. Seega ei ole võimalik Riigihankes toime pandud rikkumisi kõrvaldada ja Riigihanget õiguspäraselt jätkata.
- 4.4.** Kuivõrd järelevalvemenetluse käigus on tuvastatud RHSi rikkumine ja rikkumist ei ole võimalik kõrvaldada teisiti kui hankemenetluse kehtetuks tunnistamisega, esineb põhjendatud vajadus Riigihanke kehtetuks tunnistamiseks RHS § 108 lg 2 kohaselt Rahandusministeeriumi otsusega, mis ühtlasi lõpetab RHS § 18² lg 1 ja § 29 lg 3 p 6 alusel Riigihanke hankemenetluse.
- 4.5.** RHS § 108 lg 6 kohaselt on hankemenetluse kehtetuks tunnistamise otsuse tegemise korral kõik hankemenetlusega seotud otsused ja toimingud tühised, olenemata sellest,

kas need on tehtud enne või pärast kehtetuks tunnistamise otsustamist. Samuti on tühine hankeleping, mis sõlmitakse pärast hankemenetluse kehtetuks tunnistamise otsuse tegemist.

(allkirjastatud digitaalselt)

Kristel Mesilane
Osakonnajuhataja asetäitja
Riigihangete ja riigiabi osakond

Teadmiseks:

1. Hansarent OÜ, markko.riitsalu@hansarent.ee;
2. Silberauto Eesti AS, silberauto@silberauto.ee.

Kati Orgmets 611 3269
kati.orgmets@fin.ee